

Woordenschat

Verloren woorden

Elk jaar komen er zo'n tweeduizend nieuwe woorden bij. Een selectie daarvan wordt in de *Van Dale* opgenomen (zie lessuggestie *Twintig nieuwe woorden* groep 7-8). Maar er verdwijnen ook woorden. Ton den Boon stelde daarom het *Van Dale Verdwijnwoordenboek* samen. In deze les kijken de kinderen naar een aantal verloren woorden, bedenken wat ze kunnen betekenen en stemmen welke woorden zij vinden dat behouden moeten blijven.

Tijdsduur

30 minuten

Doel

- De kinderen ontdekken dat woorden tijdgebonden zijn.
- Ze leren dat je de betekenis van een woord kunt vinden door naar een deel van het woord te kijken.
- Ze oefenen met het zoeken in het woordenboek.

Materiaal

- Werkblad 'Verloren woorden'.
- Woordenboek.

Voorbereiding

- Kijk de woorden van de les van tevoren door.
- Bekijk de pdf's voor het digibord die bij deze les horen.

Instructie

Laat de eerste pdf bij deze les op het digibord zien. Vraag: *Wie kent deze woorden?* Vertel dat het woorden zijn uit het *Verdwijnwoordenboek*. Leg uit dat hier woorden in staan die niemand meer gebruikt en daarom in 2014 uit het woordenboek zijn gehaald. Ga nog niet in op de betekenis van de woorden.

Start hierna het woordenboekspel met de tweede pagina van de pdf en laat de kinderen kiezen welke betekenis zij denken dat de juiste is. Ze kunnen het goede antwoord aankruisen op het werkblad.

Bespreek de antwoorden met de kinderen. Welke antwoorden hebben ze gekozen en waarom? Vertel dat je vaak aan de betekenis van een deel van het woord kunt raden wat de betekenis van het hele woord zou kunnen zijn.

Vertel:

wee betekent o.a. **akelig** of **ellendig**
ijlen betekent o.a. **heel snel lopen**
pekel betekent o.a. **zoutig** of **zee**
regiment betekent o.a. **deel van het leger**
of **degene die de baas is**
poëet betekent **dichter**

Bespreek de goede antwoorden van opdracht 1 (zie bij antwoorden).

Vraag hoeveel woorden de kinderen goed hadden.

Vertel dat de kinderen nu op het werkblad gaan kijken naar andere verloren woorden. Ze bedenken wat de betekenis zou kunnen zijn en kiezen drie woorden waarvan zij vinden dat we die weer moeten gaan gebruiken.

Bespreek na afloop de top-3 woorden die de groepjes hebben gekozen om niet verloren te laten gaan. Schrijf ze op een vel papier en hang ze in de klas.

Zijn er momenten dat de gekozen woorden gebruikt kunnen worden in de klas?

Antwoorden werkblad

Opdracht 1

Spijkertjeswee

- ☐ Verdriet omdat je geen spijkers meer hebt.
- ☒ Ellende die je op de fiets hebt als er spijkers op de weg liggen.
- ☐ Een weduwe van een timmerman.

IJlebenen

- ☐ Zo ziek zijn dat je niet meer kunt lopen.
- ☒ Haastig lopen.
- ☐ Witte benen in de lente die nog niet bruin zijn door de zon.

Pekelveld

- ☐ Weg die met zout is bestrooid.
- ☒ Ander woord voor de zee.
- ☐ Grond waar zout uit wordt gehaald.

Pantoffelregiment

- ☐ Plek waar je je alle pantoffels kunt zetten.
- ☐ Leger waar de mannen niet goed genoeg vechten.
- ☒ Gezin waar de vrouw de baas is.

Poëtesse

- ☒ Vrouwelijke dichter.
- ☐ Mand van de poes.
- ☐ Adellijke dame.

Opdracht 2

gladbek - Jongeman die nog geen baard heeft.

kromtong - Iemand die gebrekkig praat.

labberlottig - Lamleidend. Nergens zin in hebben.

treurgeestig - Verdrietig.

zuurmuil - Onvriendelijk, nors mens.